

Eduskunnan talousvaliokunta

Takuusäätiön asiantuntijalausunto hallituksen esitykseen eduskunnalle laiksi kuluttajansuojalain 7 luvun väliaikaisesta muuttamisesta (HE 53 2020 vp)

Takuusäätiö kiittää mahdollisuudesta saada lausua hallituksen esitykseen eduskunnalle kuluttajansuojalain 7 luvun väliaikaisesta muuttamisesta. Takuusäätiö pitää nyt esitettyä muutosta voimakkaana toimenpiteenä ongelmallisen kuluttajaluototuksen aiheuttamien häiriöiden vähentämiseksi erityistilanteessa ja arvioi, että kuluttajansuojalain 7 lukuun tehtävillä väliaikaisilla muutoksilla voi olla seuraavanlaisia vaikutuksia:

Korkokatto

- Jos korkokaton laskeminen tiukentaa luotonmyöntökriteereitä tai aiheuttaa luottojen irtisanomisen, kuten osa alan toimijoista on esittänyt, se nopeuttaa velallisten tilanteiden eskaloitumista. Takuusäätiön arvion mukaan maassamme on paljon ihmisiä, jotka ovat jo velkaongelmissa, mutta ovat tähän mennessä pyrkineet ja pystyneet välttelemään maksuhäiriömerkintöjä velkakierteellä eli nostamalla uutta luottoa olemassa olevien maksamiseen.

Kun ongelmatilanteet lähtevät purkautumaan yhtäaikaaisesti, se johtaa ongelmavelkaisten ja maksuhäiriöisten määrän nopeaan kasvuun. Se lisää velallisten neuvonnan ja tuen tarvetta ja kysyntää. Ihmiset etsivät ja tarvitsevat ongelmaansa ratkaisuja. Se lisää painetta myös olemassa olevien ratkaisukeinojen osalta.

Kohtuullisia velkojen järjestelykeinoja ovat käräjäoikeuden myöntämä yksityishenkilön velkajärjestely, Takuusäätiön myöntämä takaus velkojen yhdistelylainalle ja osassa kuntia oleva sosiaalinen luototus. Pitkittyvä ylivelkatilanne heikentää motivaatiota, työkykyä ja mielialaa. Jotta velkaongelmat eivät pitkity ja aiheuta yksilön ja yhteiskunnan näkökulmasta epätoivottavia seurannaisvaikutuksia, on syytä

- arvioida ja tehdä yksityishenkilön velkajärjestelyjä koskevaan lainsäädäntöön mahdollisimman nopeasti tilanteen vaatimia muutoksia, jotta yhä useampi ongelmavelkatilanne saa ratkaisun nykyistä nopeammin
- vauhdittaa kehittämistyötä uusien ja nykyistä nopeampien velkajärjestelymuotojen kehittämiseksi mm. ongelmavelkojen sovittelumenettelyä hyödyntämällä ja selvittää mahdollisuudet ns. henkilökohtaisen konkurssin soveltamiseksi velkajärjestelyissä
- laajentaa nopeasti sosiaalinen luotto valtakunnalliseksi ja sekä laajentaa sen rahoituspohjaa merkittävästi
- varmistaa talous- ja velkaneuvonnan riittävä resurssointi sekä kysynnän todennäköisesti kasvaessa että myös myöhemmin, koska velallisen kokonaistilanteen kartoittaminen ja mahdollisen järjestelyn hakemisessa avustaminen eivät toteudu kaikki lyhyessä ajassa, vaan palvelun ja asiakkuuden kaari on pidempi
- selvittää mahdollisuudet vahvistaa ja turvata myös muiden kuin julkisten, talous- ja velkaneuvontaa harjoittavien sekä velkajärjestelyjä tuottavien toimijoiden toimintaedellytykset.

Mikäli kohtuulliset ratkaisukeinot eivät ole riittävän tehokkaasti ja nopeasti ongelmavelkaisten saatavilla, kokemuksen mukaan he kääntyvät kalliimpien ratkaisujen puoleen. Nämä tuottavat kuitenkin harvoin pysyvän ja kestävä kokonaisratkaisun ylivelkatilanteeseen. Ne koetaan omaa tilannetta helpottavana siinä hetkessä, koska ne antavat hetken hengähdystauon velalliselle. Velkojen omatoiminen järjestely jättää usein myös mahdollisuuden velkaantua lisää niin kauan

kuin luottotiedot ovat kunnossa. Näissä tilanteissa kestävän ratkaisun löytäminen ei enää ole kovin helppoa tai nopeaa.

- Väliaikaisesti pienempi korko saattaa houkutella hakemaan uutta, hetkellisesti edullisempaa luottoa yli oman maksukyvyn. Korkokaton pienennys on kuitenkin väliaikainen ja kestoaltaan vain reilun puolen vuoden mittainen. Sen jälkeen luoton korko kalliimmissa luottotuotteissa nousee jälleen takaisin enimmäiskorkokaton tasolle tai lähelle sitä.

Takuusäätiö on huolissaan, että luoton nostaminen halvemalla korolla nähdään houkuttelevana vaihtoehtona mm. lomautuksen aikana korvaamaan vähentyntä tulovirtaa eikä sen todellista hintaa tai oman talouden kantokykyä osata arvioida. Tästä syystä luottihakijalle on annettava jo tässä vaiheessa riittävästi tietoa luottokustannuksista myös 1.1.2021 jälkeen, jotta hän pystyy hahmottamaan, miten koron nouseminen vaikuttaa hänen talouteensa. Aivan erityisesti tämä näkökulma on huomioitava Takuusäätiön arvion mukaan niiden jatkuvaa luottoa koskevien sopimusten osalta, jotka on tehty ennen lain voimaantuloa ja joista lain voimassaoloaikana nostettaisiin merkittävästi uutta luottoa sekä suurten ns. järjestelyluottojen osalta.

- Takuusäätiö pitää kohtuullisena, että hyödykesidonnaiset ja korttiluotot jätetään väliaikaisen sääntelyn ulkopuolelle. Esimerkiksi korttimuotoisen luoton järkevä käyttö saattaa auttaa kotitalouksia tilanteessa, jossa lomautuksesta saatavan etuuden maksuun tulo viivästyy.

Suoramarkkinointi

- Takuusäätiön arvion mukaan lainsäädäntömuutoksessa esitetyillä markkinointia koskevilla rajoituksilla on erityisen hyvät mahdollisuudet vaikuttaa kotitalouksien luotonkäyttöön.

Takuusäätiön neuvontapalveluista koottujen havaintojen perusteella COVID-19 -kriisin puhkeamisen jälkeen neuvonta-asiakkaat ovat kertoneet luottojen suoramainonnan lisääntyneen merkittävästi. Luottoja tarjotaan ihmisten kertomusten mukaan erityisesti kriisistä aiheutuvien tulonmenetysten, lomautusten tulovaikutusten ja muiden maksuvaikeuksien hoitamiseen. Ihmiset kertovat kokevansa markkinoinnin samaan aikaan ahdistavaksi, mutta herättävän myös kysymyksen siitä, voiko uusi luotto kuitenkin auttaa heitä tilapäisessä maksuvaikeustilanteessa. Usein ihmisten kyky arvioida oman luotonkäytön tarkoituksenmukaisuutta hämärtyy aggressiivisen markkinoinnin myötä.

Helsingissä 28.4.2020

Juha A. Pantzar
Toimitusjohtaja
Takuusäätiö

Minna Backman
Lakimies
Takuusäätiö